WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 9. октобра 1894.

МАЛИ ЗБОРНИК МОЛИТАВА

НА ПОТРЕБУ ПРАВОСЛАВНИМ СРПКИЊАМА, НАРОЧИТО ПРИ БОЖАНСТВЕНОЈ ЛИТУРЂИЈИ.

Српски у стихове сложио **Иван М. Поповић.**

(Прештампавање забрањено).

(Наставак).

Кад јерej говори: „В первих помјани...“

Вечни јесте архијерej Исус,
Ком прилежно молим се и топло,
Да пошаље благодати вишње
И да овом утврди, оснажи
Старешине православне вере,
Да их миром огради и светој
Својој цркви у целости, здрављу
И поштењу одржи, сачува,
Да поживе праведнички, дуго
И разумно управљају речју
Науке Ти и истине, Спасе!
Милостиво лиши их од свију
Противника Њихових на свету!

Кад свештеник изусти: „Мир всјем.“

Главу смерно приклањам Ти — ето,
Вапијући срдачним признањем:
Згрешила сам, Господе, веома
И на небо и пред Тобом!.. несам
Ни заслужна: за преступе више
Опроштења да молим од Тебе;
Али као љубитељ васцелог
Човечанства смилуј ми се, Боже,
Ка' блудноме, изгубљеном сину,
Оправдај ме и очисти као
Цариника — митара — од кривње
И ка' што си разбојника, тако
Рајског царства удостој и мене!

WWW.UNILIB.RS

По изреченьу: „Благодатију и шчедротами...“

Свемогући Саздаоче, који
Све си тако створио премудро,
Моћном руком подигни менека,
Јер у многа безакоња падох!
Дај крепости, да се номе светских
Ослободим искушења лако,
Ружних жеља за говење телу
И од многе ђаволове замке!
Сажали се, опрости ми грехе,
Што год сам Ти учинила када
У данима овога живота!
Душу моју помазаћеш уљем
Благослова, милошћу обилном
Једнородног обасни је Сина,
Спаситеља нашега и Христа,
С којим Теби и светоме Духу
Свака слава приличи на веки!

Кад јерej узгласи: „Вонмем. Свјатаја Свјатим.“

Најсветији једини над Светих,
Владаоче царева, кнезова
И Господе свих нам господара!
Искупитељ и Бог јеси, који
У недрима, у вељој дивоти
Безлетног си Сведржитељ-Оца.
За нас људе страдао си, Теби
У пречистим тајнама под видом
Хлеба, вина истинитом Богу
И човеку, ма на небу да си,
Клањамо се, узносимо Тебе
Свемоћнога Спаситеља света.
Молим Ти се: погледај на мене
Овог часа и целог ми жића
И смилуј се, а онога дана,
Кад ми с телом растане се душа,
У руке је прими и поштеди,
Давши покој са Светима њојзи!

За време причасног.

О, Исусе, Владико и Боже!
За сећање, успомену светог
Страдања Ти и мука на крсту,
Животворног погреба и смрти —
Маглу слрасти преда мном одгони,
Помрачене просветли ми очи
К познавању највеће Ти правде
И не презри уздисање моје,
Што се к Теби — окаљана — ево
Усуђујем управљати молбе,
Пресвето Ти призивати име!
Али као милостив и зналац
Свих слабости људскога јестаства
И сваке нам потребе на земљи,
Ком се тихо молим, да покаже
На меника недостојној Свога
Милосрђа богатство и силу,
Подари ми опроштење греха,
Посети ме благодаћу с неба,
Да реч Твоја усели се тиме
И остаје у срцу у мени,
Да храм будем пресветоме Духу,
По путу ме заповести води,
Увек с Твојом истином да ходам,
Научи ме: светињу да чувам
И свршавам побожно, у страху,
Да у часу изласка ми душе
Сподобим се примити причешће,
А и саде са вером под видом
Хлеба, вина да Ти гледам тело
Најчистије, живодавну крвцу,
Јер си прави оваплоћен Творац
И Тобом се, о Преблаги, надам
Ода свију опрати се зала,
Задобити спасење од Тебе,
Славећи Те са Оцем и Духом
Сад и вазда и свеудиљ, амин!

(Свршиће се).

Примедба на чланак:
„Твоя ѿ твоихъ тебѣ“ — и т. д.

(„Српски Сион“, број 35.).

Г. Јован Живановић критикујући тумачење ових речи у „Литургици“ г. Н. Живковића, које гласи: „Твоя ѿ твоихъ (т. ј. дарова) тебѣ приносящіе ѡ всѣхъ и за вся (за сва доброчинства)“ вели, да је ово погрешно, те да би та реченица са тумачењима изгледала овако: „Твоя (дары) ѿ твоихъ (рабовъ) тебѣ приносящіе ѡ всѣхъ (людехъ) и за вся (благодѣянія)“.

На ово имамо приметити, да тумачење г.

Н. Живковића није погрешно, но да је погрешно онако, као што је г. Ј. Живановић навео. То ћемо потврдити грчким текстом, који овако гласи: „Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν, κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα“.

Г. Ј. Живановић као наш признати филолог врло ће добро знати, да у грчком као и у латинском језику атрибути оних предмета, који се само подразумевају или замишљају, долазе у средњи род множине, те је овако преведено и у словенском, у српском пак преводе се овака неутра у једнини, као н. пр. **Всѧ моѧ твоѧ сѫть**; — **свѧтаѧ свѧтымъ**; — **всѧческаѧ днесь радости исполнишасѧ** и т. д. српски: све је моје твоје; — свето светима; — све је данас радошћу испуњено и т. д. Према томе и насловна реченица српски се може превести само овако, као што је и Ђ. Даничић у своме преводу књиге: „Писма о служби божијој“ од А. Н. Муравијева на стр. 30. превео: *„Твоје од твојега тебби приносимо ради свега и за све“*.

Па кад то знамо, онда је лако схватити, да се под оним **ѡ̃ твоихъ** не разумеју **раби** (слуге), у толико лакше, што ни са логичне стране не би било смисла рећи: „Твоје дарове приносимо ти од твојих слугу“, — јер су и оно слуге, који приносе, и кад би даље значило „од твојих слугу“, у грчком не би стајало ἐκ τῶν σῶν, што латински значи de tuis, него παρὰ τῶν σῶν, латински a tuis, као што н. пр. и ова реченица у једној црквеној молитви: „**Сїѧ предложишасѧ ѡ̃ твоихъ рабѡвъ**“ у грчком гласи: „Ταῦτα προετέθησαν παρὰ τῶν σῶν δούλων“. У словенском као и у српском оба предлога гласе **отъ** или *од*, те је отуда и могло потећи разно схватање смисла. Исто тако, кад би се оно **ѡ всѣхъ** односило само на *људе*, у грчком не би било κατὰ πάντα, него κατὰ πάντας.

Прави дакле смисао упитне реченице овај је: Твоји су ово дарови Оче небесни! и од тих твојих дарова теби приносимо из благодарности ради свега и за сва твоја доброчинства. У овом смислу опширније тумачи ово место осим других и најпризнатији руски литургичар Иван Дмитревски (види: „Историческое, догматическое и таинственное изясненіе божественной литургіи“. С.-Петербургъ, 1884., стр. 228.) наводећи и то, да се у литургији св. Марка налазе ове речи: „**Твоѧ отъ твоихъ дарѡвъ предложихомъ предъ тобою**“.

Г. Јов. Живановић вели: „Овако (као што он исправља) тумаче ову реченицу“. — Јест, тако тумачи К. Никољски, а можда и још који нама непознати, но да је према наведеном свако друкчије тумачење неправилно и самовољно, мислимо да је овде довољно и јасно показано, па с тога би и г. Н. Живковићу препоручили, да ово место у својој „Литургици“ никако не поправља.

Ј. Вукадиновић.

Твоѧ ѡ̃ твоихъ, тебѣ приносѧще, ѡ̃ всѣхъ и за всѧ.

Г. професор Ј. Живановић покушао је у 35. броју „Српског Сиона“ да протумачи речи из Златоустове и Василијеве литургије: „**Твоѧ ѡ̃ твоихъ, тебѣ приносѧще**“ и пр., те тиме да поправи г. Николу Живковића, који тобоже није добро ни потпуно тих речи у својој „Литургици“ протумачио. Он је, велим, покушао, али није успео у том свом послу. Оно, што је г. Н. Живковић протумачио, протумачио је добро; а баш тумачење г. професора Ј. Живановића не ваља.

Горња реченица са тумачењем имала би гласити ево онако: „**Твоѧ** (ту се разумева само један део од божјих дарова) **ѡ̃ твоихъ** (**дарѡвъ**), **тебѣ приносѧще**, **ѡ̃ всѣхъ** (**дарѣхъ**) **и за всѧ** (**благодѣній**)“, а не онако, како ју је г. професор Живановић навео.

У књизи: „Историческое, догматическое и таинственное изъясненіе на божественную литургію, составлено Иваномъ Дмитревскимъ“, ново издање, С. Петербургъ 1884. — на стр. 228. лепо и разговетно истумачена је та реченица управо овим речма: „**Твои сіи дары, Отче небесный! и отъ Твоихъ твореній, по завѣщанію единороднаго Сына Твоего, нами воспріятые, яко начатки жизни нашея. Тебѣ мы въ жертвѣ приносѧ, о всѣхъ и за всѧ благодѣаніи, отъ Тебѧ намъ чрезъ Него оказанныя**“. Кад се упореди ово тумачење, са тумачењем г. Живановића, видиће се одмах, које је правилније.

Да бих још боље уверио г. професора, да је његово тумачење горње реченице погрешно,

упозорићу га на грчки и латински текст те реченице, па нек из њих суди, је ли и у колико је његово тумачење правилно.

При руци су ми два грчка Служебника. Оба су штампана у Венецији и то један 1754. г. а други (овај с латинским преводом) 1766. г.

У првом Служебнику поменута реченица у служби Златоустовој на стр. 14. гласи:

„Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα“.

А на стр. 34. у Василијевој служби гласи:

„Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέροντες, κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα“.

У другом пак Служебнику на стр. 27. текст те реченице гласи као и онај на стр. 14. првог Служебника. А на латински језик преведен је овако: „Tua ex tuis tibi offerimus in omnibus, et per omnia“. (Стр. 27.)

Сад, кад би ваљало тумачење г. проф. Ј. Живановића, тада у грчком тексту не би могло стојати: ἐκ τῶν σῶν, него ваљда: ἀπὸ τῶν σῶν, — и не би могло стојати: κατὰ πάντα, него: κατὰ πάντες (т. ј. ἀνθρώπους); нити би, на послетку, латински превод могао гласити: ex tuis, него: a tuis, нити: in omnibus, него: pro omnibus.

Најпосле, да је тумачење г. професора Живановића некоректно, потврдиће нам то и дело проте Рајевског: Euchologion der orthodox-katholischen Kirche, Wien, 1861., у коме је на стр. 235. прве књиге, та реченица на немачки овако преведена: „bringen wir dir das Deine von den Deinen für Alle und für Alles“.

Сад још нешто!

Г. проф. Живановић за своје тумачење рече: „Овако тумаче ову реченицу, а не онако, како то Живковић тумачи и не тумачи“... Ја бих лепо молио госп. професора, да буде тако љубазан па да нам рече, ко тако тумачи ту реченицу? Нек' нам поброји те тумаче Ма није доста рећи: овако тумаче, него рећи: ко тако тумачи!

У овој ствари могли би своју рећи и г. г. професори богословије, који предају литургику. Ја рекох, колико знадох.

Лазар Богдановић.

ПРОПОВЕД МАСИЉОНОВА О ВАСПИТАЊУ ДЕЦЕ.*

Љубазни моји! Од савесног васпитања деце зависи сав будући успех и плод вашег рада, шта више и ваших прејемника и наследника. Јест, браћо моја, ви не појимајући св. дужности, дечицу, коју не упућујете и пуштате, да без васпитања одрасту, лишавате свега онога, што могоше од вашег васпитања временом имати и постићи. То су воћкице, које пустисте, да се осуше одмах после свога постанка, још у младости својој. Ви их после можете заливати и неговати, но штета је неизлечива и не може се надокнадити; оне не могу више расти и напредовати. Тако су и деца, којима крштењем даровасте ново рођење. Па кад их по том одмах занемарите и оставите, то они остају, као и напуштена деца, жалосни плодови немилосрђа родитељског. Своје име, своје порекло, Спаситељу, своју браћу, чији су они сунасљедници, и цркву, своју матер, која их је однеговала на своме крилу за сва времена нису у стању познати. Она су напуштена у погледу свога стања и сталежа, као и у погледу свога живота. Можете ли дакле, браћо моја, непрестано својим очима гледати, а да вам савест ништа не пребаци због ваше хладнокрвности и немилосрђа према овим невиним жртвама? Њима ви, како изгледа, поклонисте из милости живот тајном св. крштења само тога ради, да им га опет одузмете, у колико је у вашој руци, и тако рећи да их још у колевци угушите и уморите, кад им ускратисте душевне хране, млеко св. науке? Ви се грозите оне матере, која, давши живот своме детету, оставља га и напушта. Само ово није верна слика немилосрђа у једног свештеника, који, поклонивши живот вере својој духовној деци, исту изневерава, напушта и излаже не срећи свакојакој, што их може снаћи са незнања св. вере, коју примише. Та је несрећа далеко већа и жалоснија од оне, која постаје из невоље и крајње сиротиње. Додуше ви ћете однети пред Бога дивно и неизбрисиво име једног хришћанина, само ће то име баш најужаснији узрок бити, због чега ћете много строжије од њих бити осуђени. Они ће устати против вас и тра-

* Ову беседу држао је чувени француски краљ. дворски проповедник и епископ Клермонтски Јован Баптист Масиљон у конференцији свештеника своје дијецезе.

жити освете, јер ви сте их обесветили и уништили, ви сте њихове душе „тиме украсили“. Ви ћете имати таке хришћане, који ни појма немају о Христу Спаситељу и св. тајнама. — Како ћете дакле све то надокнадити што сте код њих занемарили? Каква ће то зграда бити, кад не буде имала чврста темеља? Па уз то је жалосно и то, што прејемницима у звању своме остављате велику тешкоћу и неприлику. Ви за собом по смрти остављате у своме стаду клетву и велики губитак, кога није била у стању одклонити ваша ревност. Јер само ми реците, какав успех може постићи после вас ваљан и вредан проповедник у оној општини, где није затекао ни најосновнијих појмова и знања о вери, и где ће он морати науку, која је само за децу, сада свима вернима предавати, а међу тим за њих није удешена или због њиховог доба или положаја? Та срамота и стид управо, да се они опет подете, да се спусте и поврате у детињско доба своје, била би и биће свакако несавладљива препрека и највећа сметња труду и успеху савесног пастира и учитеља, који њима даје млеко, као што вели св. апостол, у место јаче хране. Они ће умрети а неће познати Христа Спаситеља, који их је избавио, нити св. цркву, која их је препородила, нити Духа светог, који их је осветио. И тако ће из крила Хришћанства и посред светлости јеванђелске излазити душе онима равне, што долазе из безбожних и неверничких земаља које ће са свим непросвећене као и остали дивљи народи пред Бога изићи. Помислите, браћо моја, да су дечица најчистији и најдрагоценији огранак вашег стада и припадају ономе, што треба да вам је најмилије. Немојте се стидити, да се до њих спустите. То је нешто најутешније и најславније међу нашим дужностима. Остали пастирски труд свој примењујемо и поклањамо грешницима, покушавамо да им ране лечимо, али се чувамо и пазимо, да се не би и ми како год од њих оскврнули. Код њих се морамо ми спустити у дубљину њихове грешности и беде. Али код деце немамо се стидити и туђити својих светих и племенитих дужности. Ништа није на свету узвишеније и нашег поштовања достојније од невиности. Ценимо у овим нежним и невиним душицама скупоцено благо прве благодати тајне св. крштења, коју они још имају, а ми ју већ тако рећи у својој грешности изгубисмо. Ми указујемо светима јавно поштовање који такођер у својој несрећи кадгод то изгубише, али опет све кајањем постигоше. Зашто не ћемо да одајемо једнако поштовање деци, у којих се налази још овај дар невиности и правичности сасвим неповређен и неокаљан. Ценимо их смерно и благо, као свете и чисте храмове, у којима пребива красота и величанство Божје, које није обесветио дах сатане. Унапређујмо ову узвишену намеру свете нам вере у место да без воље и с презрењем предусретамо неговање и бригу, које њихово нежно доба од нас тражи, па нека буду достојни наше узвишене службе. То скупоцено нами поверено благо бранимо, и настојмо да га сместимо пристојно у храмове наше, чију светињу и они цене. Њих треба да уважавамо и ценимо, као драгоцене остатке св. мученика, што под светим жртвеницима почивају високо поштовани од наших народа. Ја више нећу да говорим о том. Ми смо при каноничним визитацијама видели, да већина свештенства у овоме свом позиву одговара и, што смо о томе казали, наша намера је била да их више у њиховој оданости к свом позиву утврдимо, него да их из немара отргнемо.

У *Земуну*, месеца септембра.

С немачког превео **Симеон Араницки,**
протопресвитерски капелан.

„Йде же человѣкъ и покѣда Їѵдеѡмъ, ѩкѡ Їисѵсъ есть, иже мѧ сотвори цѣла“. (Јов. 5., 15.)

(Једна несугласица у тумачењу св. писма).

Читајући у 37. броју „Срп. Сиона“ чланак „Руководство библијској историји новога завета“, преведен из великог дела Руса А. П. Лопухина: „Руководство къ библейской исторіи новаго завѣта“, наиђосмо на стр. 582. где се говори о исцељењу узетога код овчије бање, на ово место: „Тамо (у храму) га видје Исус и опомену га просто, али важно: *„ето сад си здрав, више не гријеши, да ти не буде горе“*. Јасно је, да тај човек ношаше ту тешку казну

због својијех тешкијех гријеха, који му бише скупа са исцјељењем опроштени. *Али он се показа недостојнијем тога великог доброчинства.* Дознавши, ко је његов добротвор, а он, да спере са себе кривњу, што наруши суботништво, „отиде и каза Јеврејима, да је оно Исус, који га исцјели“. —

Према овом разлагању изгледа, да је овај исцељени страдалник показао се неблагодарним своме великом добротвору, те да је у злој намери отишао Јеврејима и чисто оптужио Исуса Христа, да је он тај, што тако безобзирно руши закон о суботи. По томе би у моралној науци, која би се из овог еванђеља дала извести, овај исцељени болник имао послужити као ружан пример гадне неблагодарности и злурадости према своме добротвору, који сваку осуду заслужује. Но други авторитативни тумачи схваћају то место у Еванђељу са свим у противном смислу. Док Лопухин у своме разлагању исцељеног болесника назива *„неблагодарним“* и *„недостојним исцељења“*, а његово објављивање, *ко* га је исцелио, злонамерном денунцијацијом, познати руски тумач св. писма епископ Михаило, у свом делу „Толковое Евангеліе“ (Књ. III. изданіе второе, 1887.) тумачи тај стих овако: „**пошелъ й объявилъ Іудеямъ**“ и пр. „**изъ добраго желанія, сдѣлать явнымъ имя чудотворца и изъ благодарности ко Господу**“, — па се позива на *Златоуста* и *Теофилакта;* а за тим надовезује: „онъ вѣроятно не предполагалъ такого ослѣпленія въ представителяхъ народныхъ, что они вмѣсто того, что бы прославлять чудотворца и вѣровать въ него, станутъ его преслѣдовать за мнимое нарушеніе субботы“ (стр. 159.). — Исто овако тумачење налазимо и у „Тумачењу Еванђелија“ од арх. Фирмилијана, где се на 93 страни књ. I. тај стих овако разјашњује: „благодарни исцељеник јавио је Јудејима, ко га је исцелио; али не у намери, да га изда, већ да га као благодаран прослави“.

Сравнимо ли сва три ова тумачења, добићемо овај резултат: по Лопухинову схваћању исцељени болник је неваљао и незахвалан човек, који свога добротвора потказује Јудејима, само да себе према овима сачува, те се према томе такова понашања гнушати и клонити ваља. — По тумачењу пак у књигама епископа Михаила и архим. Фирмилијана, има се овај исцељени сматрати као узвишен пример захвалности према своме добротвору, који је желио, да му се име што већма и што даље са његових чудних дела прослави, због чега је и објавио, *ко* га је исцелио; те се на такав леп пример благодарности и оданости к своме добротвору сваки хришћанин ваља да угледа.*

Констатујући ову дијаметралну контрадикцију у тумачењу поменутога стиха, препоручили би поштованом г. преводиоцу Лопухинова дела, да не пожали труда, но да иоле сумњива схваћања и тумачења — ако би их и даље било, — сравни са тумачењем признатих аутора-ексегета, те их барем паралелно прикаже; или да такова места барем својом примедбом означи и тиме пажњу читалаца на њих обрати, како се не би међу читаоцима, а преко њих можда и даље ширило неправилно и погрешно тумачење појединих места св. писма. **θ.**

* Два разнолика и управо противречна тумачења 15. стиха у V. гл. Јованова Јеванђеља, два су разна гледишта, која оба имају своје присталице у егзегетичкој науци. Читалац се може, истина, придружити једном ма којем од тих, а да се не огреши о **науку** православне цркве, јер ни једно такво тумачење није догматичке природе, нити на себи носи догматички карактер и обавезност; али, и по нашем мишљењу, при тако разноликим и противречним егзегетичким тумачењима таковних места из св. писма, треба се пре свега упознати и ослонити на авторитет св. отаца, — у конкретном овом случају на авторитет св. Златоуста. Осим осталих разлога, већ и с' тога смо, дакле, на страни тумачења, које исцељеног претставља као узвишени пример захвалности, јер такво тумачење има уза се авторитет св. Златоуста. Ур.

ЧЛАНЦИ О ЗАБАВИШТИМА

или

најважнија упутства у погледу истих за општине и родитеље, а на име приправнице, учитељице и забавиље — са наставним градивом.

По најбољим изворима написао **Ив. М. Поповић,** учитељ.

(Наставак).

Забавиља и дадиља.

Као што се за сваки посао, рад и позив извесна спрема, вештина, својства и др. ište, тако се исто захтева и од забавиље.

WWW.UNILIB.RS

С тога је држава отворила препарандије са два разреда, где се оне оспособљавају (као у Будимпешти и Х. М. Вашархељу). Претходне су науке виша девојачка школа или сличан јој завод. Ну може се и приватно полагати; али 6 недеља има дотична пре испита свакако у тој стручној школи пробавити. Које немају и не добију сведочанства о томе, не могу се никада и нигде за стално изабрати.

Од скоро је у престоници Угарске отворен и течај за образовање професора за споменуте школе.

У нас — овостраних Срба — има већ и дипломираних забавиља, које су скоро све уједно и оспособљене учитељице, чиме се само дичити можемо, а баш то је по нас од велике важности; јер у нашим забавиштима уче деца и појати, ваља: да се знају и прекрстити, па (могућно је) и молитву Господњу очитати, што оне забавиље, које су и наставнице, не само да могу и смеју, него и *треба* да чине. Училе су метод и за ово, те им не ће ни тако тешко ићи, као што би онима, које несу и учитељице и које не би можда знале ни све у забавишту прописане прокимене правилно отпојати, а још мање разјаснити их на српски — и ако се не тражи, да се исто од речи до речи протумачи; али је ипак потребно, да се бар смисао у главном деци изнесе; јер учење без разумевања не вреди много, управо ништа!

Биће их, који ће тврдити, да се овим деца терете. Боље је пак, да се горње предузме, а да се за то која тежа дѐкламација изостави; од ње дете нема никакве користи, него се само продуцира, годећи тиме забавиљи, особито неоспособљеној, чега се доста често налази! Нека се остави који слободнији рад, што дете никако неје у стању да само изведе, па ту несу довољна тек показивања и упуте, него му старији мора скоро све и сва да испослује, а чиме се отвара пут варању и лажи!... Нека се: *Оче наш,* та прва и најглавнија молитва — и за то учи већ у забавишту, да се деци што пре развија побожност, како би с тим и друге хришћанске врлине корена ухватиле; он је пак у толико јачи и већи, што је раније усађен, па ће му и стабло и грање тим лепше напредовати! Нека се предузме и с тога, што српске мајке још мајушном детенцету, кад му показују сунце, или месец и звезде, говоре: „Видиш, Бо́га!“ а на скоро за тим уче га склопити — скрстити руке и молити се Богу. Доцније ће оно у познату и најобичнију дечју молитвицу: „Бо́го слатка! дај ми, да будем добар, дај ми здрављица и мени и мами и тати...“ и т. д. и само од себе уметати речи, што ће са свим приличити уз већ научене. Ту је чуство и осећај, ту је воља, па онда је лако и на славенском! Ако је дете више пута у храму Божјем било, десиће се, да ће казати матери: „Научи ме онако као у цркви!“ — Има деце, која, кад у школу пођу, већ знају молитву Господњу, научили су код куће, — нека до половине, а нека почетак. Само ваља и на те ученике пазити, јер можда не изговарају све правилно! — У детињству добивени важнији и необичнији утисци увек се памте — тако, да се и у гроб носе. Запитајте ма како старог човека, ко га је научио: „Оче наш“? — одмах ће вам рећи. Опште је познато, да оно, што се у раној младости темељно научи и на што се онда навикне, никад се не заборавља, нити се тај обичај оставља. Претходимо примером и привикавајмо децу, да се свагда Богу моле, па ће она тако целога века чинити!... Чисто ми је пред очима сељак — опкољен од назаренских нападача, којима довикује: „Не ћете ме одвратити од „моје“ молитве, што сам као малено де́ре научио, ни од онога, што сам још онда свикао — па ни за живот главе!“ — Сећам се свога покојног деде, који је у 87. години без погрешке на изуст говорио дугачка граматична правила на латинском језику, што је још у 11.—12. години учио, а неје их разумевао; па је у толико теже ишло упамтити. То му неје доцније никада требало, нити је понављао, па опет је знао! И отуд се види, да је памтење из малена јаче, него после, кад га — на жалост — у многих већ и духан, алкохолна пића и т. д. отештају. Има ли кога, да и сад не зна, или да се бар не сећа и сад чега, што је у раним годинама учио? Ко је заборавио: „Мота баба калеме“? А како се стоји са оним, што се касније учило, ма још и у основној школи? Како је са земљописом, повесницом, па и рачуном, што понајчешће затреба? Како је у даљим годинама н. пр. са *синусом* и *косинусом?* Не ћемо ни спомињати!... Дедина сестра, која је такође преко 80 година стара била кад се упокојила, као мала девојчица добила

беше, чини ми се, од свога домаћег учитеља *зборник*, из ког је, ако се не варам, још онда научила, а свакојако у детињству, молитве, које се несу у школи предузимале и знала их је у дубокој старости.

Истина, да се деца претоваривањем великим опасностима излажу. Тако сам слушао за врло бистро дете од 3 године, декламовало је дуге и тешке песме — тако рећи — вештачки, — па шта је с њиме било? На брзо је умрло, а по лекарском исказу од болести у мозгу.

Али ваља добро и беспристрасно разликовати, шта је умерено, а шта неје? Научити молитву Господњу у забавишту; какав је терет за децу, а особито, кад узмемо, да је све потпуно налик на српски?! У истој су речи или са свим као и наше, или су овима сасма сличне, сем: *иже, јако* и *насушниј*, но и та последња чује се и у свакидашњем говору. Највише треба настојавати, да се: *свјашшасја* и *должником* добро искажу. Шта је — дакле — тако тешко, да се не може и не да научити?! Свака реч нека се и више пута на српски рекне, да се види сличност, али не: да превод уче, да како та мала деца не би мешала после и српски и славенски, него нека у главном разумеју садржај. — Кад је пре пола века — дете од 4 године могло знати цело „Вјерују“, у ком је доста сложених и тешких славенских речи, а онда већ неје тако по нашим кућама ни владао „славено-серпски“ језик, зашто се данас не би дала научити молитва Господња, која је колико краћа и колико лакша?! Ако и не захтевамо то од оне деце, која су тек пошла у забавиште, али могу научити она, којој већ је друга, или и трећа година, како онамо иду, а ту су око 5 год. и тада је свакојако и могућно. Учитељи I. разреда основне школе посведочиће нам, да је више деце са испод 6 год успешно свршило тај разред, научила су — дакле — још при почетку и „Оче наш“, а ступила су у исти по родитељској и по својој неодољивој жељи. Зашто и како да такову наставници не приме — и ако су можда кад и кад у себи помишљали, како би добро било, да деца тек од 7 година полазе у школу, кад им и теме очврсне?! Али закон друкче наређује... Буде ли на ово ко приметио: па шта је онда добивено. ако се тек у последњој години у забавишту научи молитва, кад ће и тако оно дете већ у школу? на то велим, да се ипак добрим користило; јер често и неколико месеца у том погледу много чине, — лета нагло пролазе, а особито у брзом детињству, кад се уз то још и воља и нарав и т. д. за час промени!

Да се „Оче наш“ у забавишту научи, захтев је и самога народа, ком речену школицу омилити ваља и у њему је ширити и множити. Не давно — при отварању таковог завода — чуо сам и од простијих и од најотменијих у месту, кад им је речено, да се у забавишту не учи ништа од онога, што је за основну школу прописано, израз негодовања: „каква нам је онда добит од *српског* забавишта, кад се у њему ни прва молитва не учи?!“ Пре ће они дати — ма и млађу — дечицу у I. разред, у ком ће, ако и међу *почешницима* тек буду, научити „Оче наш“ — од слушања. Глас народа не остаје на празно!

Кад видимо, да се „Рождество“ и „Општеје“ може и — тако рећи — мора због радости дечје научити, како да не би ишло онда са молитвом Господњом?! — Тропар божићни и цветни научила би деца — ма и до некле само — и код куће; али то обично погрешно бива, пошто је тек онако по чувењу дошло, па зашто да се онда не научи онако, као што треба?!

Песна „Вси језици“ иде посве лако и деца је веома радо имају. Неје требе и не може се никако допустити, да се ма и једино та на српски поје. Колико би тиме већ и сама навика уврећена била?! А што неје славенски, неје за нас ни црквено!

Да се горње постићи даје, види се и отуда, што се до успеха долази и на мађарском језику, а овај нашем ни налик неје. Да је пак у том резултат немогућан, односно сувише теретан по децу, не би га ни држава изискивала. — Знамо, да наше малише рано науче мађарски или немачки, или и од оба језика од кућевних служавака.

Из пређе наведеног јасно је, колика је добит по оне општине, у којима су испитане забавиље уједно и оспособљене учитељице. Ово би требало свагда на уму имати, па такове и боље наградити.

Како је немогућно, да само такове снаге делају, то нека се и обичне забавиље тога лате, а да би им се у томе отклониле све неприлике и сметње, има се у нашем заводу

за образовање горњих, што једва чекамо, увести: метод за учење молитава.

Но да се вратим на започету ствар!

У осталом — ако и несам о забављама говорио, ипак сам *њима!*

Од истих се — дакле — неизоставно иште, да су:

1.) Потпуно здравог телесног састава, на име здравих чула.

2.) Живахне и веселе нарави.

3.) Да су бодре и окретне.

4.) Побожне... Нека у цркву редовно долазе, а на „врбицу“, призивање св. Духа и благодарење да и дечицу доводе. Нека јој при овоме родитељи помогну.

5.) Да су на високом, управо највишем степену моралног васпитања.

6.) Да осећају велику љубав према деци... При казнама нека су веома обазриве. Прут и клечање строго је забрањено. Ово последње и опасно је, а и знак је наше оданости и смерности према Богу, те никако неје за каштигу. Довољно је, кад забавиља дотичном детету рекне, да га не ће волети, док се не поправи, или га које време бајаги не примећује и т. д. Стајање на месту и у „буцаку“ и мали „затвор“ може се дозволити за веће преступе, али ово свагда нека је у присуству „тетином“.

7.) Да воле и пазе на уредност и чистоћу.

8.) Да су чврстог характера.

9.) Родољубиве.

10.) Да се својим узвишеним позивом одушевљавају на вршење дужности и настоје за ширењем и распростирањом забавишта.

11.) Да познају начела васпитавања и правила пристојности.

12.) Да имају воље, наклоности и вештине за свој рад, што је најважније при избору струке, а особито ове, за коју се по горњем свесрдно ваља испитати.

Наведене тачке и ако су посве у кратко истакнуте, ипак — држимо — довољно казују — тако, да се даље већ и по себи разјашњују.

(Наставиће се).

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Дио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак).

Тек што стиже Спаситељ у град Капернаум, гдје се за вријеме настанио, а већ му изађе у сретање посланство јудејскијех старјешина, јамачно службеника главне синагоге — доносећи му молбу капетанову, у кога се вјеран и најмилији слуга опасно разболио. Истина, могаше изгледати чудновато, што показаше јудејске старјешине толико саучешћа према човјеку, који, и ако не бијаше можда Римљанин, али свакако какав незнабожац, а потоме „дошљак непријатељ“. Али старјешине рекоше, е он не само да љубљаше њихов народ (врло необична црта у незнабошца, јер су они у опште сви врло презирали Јудеје), већ им чак о свом трошку подиже синагогу, која премашаше љепотом и величанственошћу својом све остале синагоге у Капернауму. Већ сама та околност како се они обраћају к Исусу показује, да пада догађај овај у ранији период његова дјеловања, кад се они још дивљаху њему и полагаху у њ' наду своју, и кад још не би ни трага оној силној мржњи, која изби мало доцније на површину. Христос одговори одмах на њихову молбу: „*ја ћу доћи и исцијелићу га*“. Но идући они онамо, сретоше се на путу са другијем посланицима, које посла смирени и побожни капетан, и ови га замолише у име његово, да не залази под недостојан кров његов незнабожачки, већ нека излијечи болесна слугу његова простом чудесном ријечи, као што излијечи сина царева човјека. Кад имађаше капетан, и ако човјек потчињен, увијек слугу, који су спремни да изврше заповијест његову, не могаше ли онда и Христос заповједити невидљивијем слугама својијем да изврше вољу његову, не прихваћајући се сам никаква посла? Спаситеља порази та силна вјера, какве не нађе чак ни у Израиљу. На дивљој ма-

www.слиних нађе он оно, чега не нађе на оплемењеној; и из тог црпљаше он науку, која не би пријатна ушима Јудејскима: јер док ће бити многи прави синови царства изагнати у таму најкрајњу, дотле ће доћи други са истока и запада и лећи са Аврамом, Исаком и Јаковом у царству небеском. А посланици вративши се кући, нађоше, е љековита ријеч показа свој утјецај и да оздрави болесни слуга.

Но иза тијех чудноватијех догађаја догоди се још веће чудо. Одмах након тога обилажаше Спаситељ околне градове проповиједајући онуда, и стиже том приликом и у Наин. Сад је то прљаво и јадно село, лежећи на сјеверозападном подножју горе Малога Јермона, удаљено неке четрдесет и три врсте од Капернаума. Име то, које се одржало и до данас, значи „прекрасни“ и положај његов близу Ендора потпуно заслужује то име; јер лежи сликовито на брјеговитом обронку величанствене горе, на дохват Тавору и висинама Завулонскијем. Пошавши у зору, како је то обичај на истоку, још за јутарње хладовине, могаше Исус Христос стићи у тај градић наскоро послије поднева, и на самом уласку у град показа му се тужна слика. На градска врата износише тијело умрла младића, да га сахране иза градског платна. Слика та бјеше много тужнија, него ли обично, попраћена јамачно очајничком и силнијом кукњавом, него ли што се обично оплакују мртваци. Младић тај бјеше *„јединац син у мајере његове, и она бјеше удовица“*. Слика те велике туге силно се коснула милостива срца Спаситељева. Сажаливши се над несретном матером, рече јој: *„не плачи!“* И он пришао к одру или боље откритом сандуку, у коме лежаше умрли младић, и не обазирући се на чисто обредне установе — додирнуо га се. Видећи то замријеше готово сви, чекајући да виде, шта ће да буде. Носиоци и нехотице стадоше, јер се бјеху препали. И гле посрјед тужне родбине и народа који их окружи и ћуташе, разлијеже се спокојан глас Христов: *„момче! тебн говорим, усшани“*. Глас тај прониче у непознату и тајанствену област смрти и потресе само царство њено. Мртвац устаде и поче говорити; а Спаситељ га *„даде мајери његовој“*. Све обузе страх кад видјеше то. Народ се сјетио Илије и удовице Сарепске, Јелисеја и жене из недалека Сонама. Они, највећи пророци, повратише такође инокосницем женама умрле јединце њихове. Али они учинише то са великијем напором, и силном молитвом, умарајући се у молитви и простирући се над трупом (I. О Царев. 17. 21. II. Цар. 4. 35,); а ето Исус учини то чудо спокојно, изненада, у трен ока, својијем властитијем именом, сопственом влашћу, једном ријечи својом. И народ мишљаше након тога и нехотице, е *„велики пророк изиђе међу нама, и Бог иоходи народ свој“*.

Некако у то вријеме доби Спаситељ кратку, али неповољну вијест од Јована Крститеља. Он се у то доба патио у тамници и до њега допријеше вијести о проповиједи и о необичнијем дјелима Исусовијем. Њега могоше тек обрадовати вијести о дјелима онога, за кога он често посвједочи величанствено, е је он утјеха Израиљева. Али властити његов тешки положај не подудараше се са свијетлијем надама и неки ученици његови почеше говорити, е сумњају у истинитост свједочанства његова. Да их увјери о истинитости, посла он неколицину к Спаситељу са питањем: *„јеси ли ти онај шшо ће доћи, или другога да чекамо?“* Ученици нађоше Исуса Христа баш кад чињаше чудесна дјела свог Божанственог милосрђа, и он се позва одмах на та дјела. Да ојача малаксали дух великог пророка, рече Спаситељ ученицима његовима да иду и саопште Јовану, шта видјеше и чуше — а наиме, да *„слијепи прогледају, хроми ходе, губави чисте се, глуви чују, мрши усшају, сиромашнима проповиједа се јеванђеље. И благо ономе који се не саблазни о мене“*, надовеза Христос, исказујући тиме, да се истинита вјера у Месију не треба да поколеба, не испуни ли он какве личне жеље, како то могаше бити са самијем Јованом, који не могаше а да не гаји тајну жељу, да га ма каквијем чудом избави из његове тешке тамнице Месија, за кога он посвједочи. А кад одоше ученици Јованови, обрати се Спаситељ к народу и похвали Јована хвалом највећом, која могаше пасти човјеку у дио. *„Јер вам кажем: ни један између рођенијех од жена није већи пророк од Јована Крститеља; али,* надовеза Христос, *најмањи у царству Божјему већи је од њега“* т. ј. поред све величине Јованове, као пророка старозавјетног, има сваки непосредни слушатељ Христов, који прима искрено вјеру у њега, више права да уђе у ново царство, него ли и тај велики пророк, који као

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

да бјеше нови Илија, што проповиједаше е настаје ново царство. *„Ко има уши да слуша, нека слуша“*, — заврши свечано Спаситељ своју узвишену бесједу о Јовану.

А како се у то вријеме показа, да народ чак и у онијем градовима, гдје понајвише учаше и дјеловаше Спаситељ, не показује увијек истиниту вјеру у дошавшег Месију, нити се хоћаше раскрстити са својом лажном идејом о Месији-освајачу, јер се не брињаше толико о царству небеском, колико се распаљиваше мржњом према својијем римскијем утњетачима, пи̏тајући у срцу своме охолу машту о оном времену, кад ће се и сам Рим поклонити очекиваном Месији, то предузе Спаситељ строге мјере опрезности. *„Тада поче Исус викати на градове у којима се догодила највећа чудеса његова, да се нијесу покајали: Тешко тебн, Хоразиме! Тешко тебн, Вифсаидо! Јер да су у Тиру и Сидону била чудеса која су била у вама, давно би се у врећи и у пепелу покајали. Али вам кажем: Тиру и Сидону,* тијем безбожнијем градовима незнабожачкијем у сусједној финикији, — *лакше ће бити у дан страшнога суда него вама. И ти, Капернауме! који си се до небеса подигао, до пакла ћеш пропасти: јер да су у Содому била чудеса што су у тебн била, остао би до данашњег дана. Али вам кажем да ће земљи Содомској лакше бити у дан страшнога суда него тебн“*. У тијем се ријечима не јавља Христос као пророк, већ и *као судија*, чија се осуда мора испунити (а заиста се и извршила) у свој својој ужасној тачности. Од већине тијех градова не остаде камен на камену, па и сама мјеста гдје лежаху заборављена су или пак нијесу ни данас још с њима на чисто. Но Христос нађе утјехе, јер и ако остаде откривење или божанствена мудрост, коју он проповиједаше, сакривена онима, који се држаху за мудре и разумне, ипак се она не сакри младенцима т. ј. најнижијем члановима човјечије породице у погледу умног и друштвеног положаја, које презираше до селе сав свијет. И к њима се ето сад обраћа Спаситељ са позивом пунијем љубави: *„ходите и мени сви који сте уморни и натоварени к ја ћу вас одморити. Узмите јарам мој на себе и научите се од мене, јер сам ја прост и смјеран у срцу, и наћи ћете покој душама својијем. Јер је јарам мој благ, к бреме је моје лако“*.

Сад већ бјеше пружено свима довољно доказа, е је Исус из Назарета Месија Христос. Али он не бјеше још помазан и то се помазање имаше сад извршити. Кад се Христос роди у јаслама и кад сам откри убогој и грјешној жени Самарјанци своје месијанско достојанство, онда није чудо, што га не помаза првосвештеник свечано у храму, већ се збило то помазање поред најнеобичнијијех прилика, које су кадре да доведу у забуну непросвећену душу. У једном граду на обали језера позва Спаситеља у дом свој неки фарисеј именом Симон. То име бјеше у оно доба обично и врло распрострањено. Он га позвао као фарисеј неискрено — просто из радозналости, да види какав је то учитељ из Назарета, не држећи се при том ни најобичнијијех правила гостопримства, која налагаху домаћину, да се изљуби са гостом, умије му ноге и припреми све неопходне удобности. Трпеза бјеше прострта и сви позвани гости легоше с њиме, по тадашњем обичају Јудејском, који подражаваху у томе Грцима и Римљанима. На истоку не затвараху се приликом гозбе кутња врата и сваки странац могаше ући у кућу, истина не да се части, већ да мало стане и види госте. Али овај пут осмјелила се да уђе у ту поштовану кућу једна личност, чији долазак не само да не бјеше мио домаћину, већ чак и мрзак. Нека несретна, порочна, пала женска, позната у вароши са свог рђавог живота, дознавши, да је Исус у кући фарисејевој, осмјелила се да се протисне у кућу кроз остали народ, носећи скленицу мира. Она нађе кога тражаше и ставши смјерно иза Христа, слушаше ријечи његове. Размишљавајући о њему и о свом страшном паду, размишљавајући о непорочној, безгрјешној чистоћи светог младог пророка и о свом властитом окаљаном и грјешном животу — заплакала она и сузе њене падаху на босе ноге Христове, којима она све то ниже припадаше, настојећи да сакрије своју забуну и стид. Фарисеј би са ужасом одскочио од најмања дотицаја, а камо ли не кад падају на њ сузе такве личности; он би се прао у седам вода, да спере са себе нечистоћу и проклињући одагнао би од себе безобразну грјешницу наметницу. Али женска та осјећаше у души својој, да не ће Исус тако с њоме учинити; она осјећаше, да је највиша безгрјешност прожмана најдубљијем саучешћем; она видје, да ће је ондје прихватити савршена светост Спасите-

љева, гдје би је одбила немилосрдна благопристојност грјешника, као што је и она. Лако је могуће, да је она чула ријечи пуне љубави и милосрђа, које изрече Христос могуће још тај сам дан: *„ходите к мени сви који сте уморни и натоварени и ја ћу вас одморити“*. (Мат. 11. 28.) А јер је он не одагна, она се још већма осмјелила, и убједивши се, да је Спаситељ неће никако презрети, па ма је остали и гледали попријеко, примакла се она још ближе и поклекавши, поче прати својом дугом распуштеном косом ноге његове, оквашене сузама њенијем и љубити их, те разбивши напосљетку скленицу алавастрову, поче их мазати драгоцјенијем и мирисавијем миром.

Појава женске са распуштеном косом, срамота њена понижења, муке покајања, поток суза, трошење мириса, који служаху као средство њена срамотна занимања — све то могаше изазвати и у срцу од камена ма и трунак саучешћа. Но Симон фарисеј посматраше све то са хладнијем негодовањем и одвратношћу. Њега се не косну силна молба очајане женске, која мољаше са скрушенијем срцем милосрђа. Чак му би противно што дозволи Исус несретници, да му љуби и помазује ноге, и ако јој не рече он доселе ни ријечи у знак одобравања. Да је он пророк (и нехотице мишљаше фарисеј) он би морао знати, ко је та женска; и да он то зна, морао би је одагнати са презиром и негодовањем, како би он, Симон, јамачно поступао. Та да даде ма и најмањи знак, Симон би се драге воље одмах ријешио срамоте те у кући својој. Фарисеј не изрече мисли те на глас, но Спаситељ виђаше у срце његово и знађаше мисли његове и ако га не укори одмах због њих, нити га изобличи што је тако несмиљен и бездушан. Да привуче пажњу свију на ријечи своје он се обрати домаћину: *„Симоне! имам ти нешто казати. Учитељу! кажи“* одговори овај некако присиљено. *„Двојица бијаху дужни једноме дужнику, један бјеше дужан сто стошина динара, а други педесет. А кад они не имадоше да му врате, поклони обојици. Кажи, који ће га од њих двојице већма љубити?“* Симон јамачно и не помишљаше, да се то питање њега тиче, баш као оно некада Давид, кад јавно изрече свој суд поводом приче пророка Натана. *„Мислим,* рече он, *онај коме највише поклони. Право си судио,“* одговори му Христос и затијем попрати те ријечи нравственом поуком, која бјеше поред све своје благости и снисходљивости оштра, обукавши је у онакву појетски-узвишену форму, каквом се често служаше Спаситељ учећи народ, и која звучаше онима, који га слушаху, као поезија пророка. Симон као да не примјети, куда шиба та прича, али покајница грјешница, са осјетљивом њежношћу скрушена срца, јамачно примјети то. Али како се мораде она потрести кад се Христос, који се држаше као да је и не примјети до селе, одједном сасвијем обрну к њој, и обраћајући пажњу свију скупљенијех на њу, гдје седи понизно на патосу и покрила објема рукама и распуштеном косом своје збуњено лице, громко рече зачуђеноме фарисеју: *„видиш ли ову жену? Ја ушох у твоју кућу, ни воде ми на ноге нијеси дао; а она сузама обли ми ноге, и косом од главе своје отре. Цјелива ми нијеси дао; а она од како ушох не преста цјеливати ми ногу. Уљем нијеси помазао главе моје; а она миром помаза ми ноге. За то кажем ти: опраштају јој се гријеси многи, јер је велику љубав имала; а коме се мало опрашта има малу љубав“*. И потоме не обраћајући се више Симону, већ биједној грјешници, надовеза Спаситељ, са влашћу помазаника Божја, ријечи милосрђа: *„опраштају ти се гријеси“*. Све то утјецаше толико силно, е се не усудише фарисеји протестовати, што он узе себи право да опрашта гријехе, већ шапћући међу се чуђаху се врло јер: *„ко је овај што и гријехе опрашта?“* Но спаситељ прониче у њихове тајне мисли и да не даде повода даљему спору, окрену се још једном к грјешници и рече јој: *„вјера твоја поможе ти; иди с миром.“*

(Наставиће се).

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

(Свршетак)

У извештају су штампане и лепе две пригодне песме слушалаца богословије, од којих је једна славопој Његовом Величанству, а друга израз благодарности управитељима завода: бла-

женопочившем *Епископу Стефану Кнежевићу* и данашњем управитељу преосвешт. *Г. Епископу Никодиму*. Ове су песме, као што дознадосмо, састав свршеног тамо богослова из Велике Писанице Милана Ј. Соларића.

После одштампаних писмених поздрава одржаној прослави, штампан је списак управитеља, наставничког особља и скушалаца од школ. г. 1869—70, до 1893—94 закључно.

Управитељи завода за то доба су горе поменута два Епископа.

Наставници, бивши професори су: 1.) *Ђорђе Николајевић* протопресвитер (данас високопреосвештени *А. Е. Митрополит* дабро-босански); 2.) † *Др. Јаков Панкраци;* 3.) † *Лукијан Кундачица* игуман; 4.) *Никола Милаш* (сада преосвешт. *Епископ Никодим*); 5.) † *Љубомир Вуиновић;* 6.) *Јован Борота* (данас окр. протопресвитер старо-бечејски); 7.) *Христофор Гркинић* (умрьо о. г. као протосинђел *Хрисант*); 8.) *Милан Шевић* (данас протосинђел *Митрофан*, професор у богосл. училишту у Ср. Карловцима); 9.) *Тома Алагић*, јереј (данас протопресвитер, професор у богосл. училишту у Рељеву); 10.) *Јован Вучковић*, јереј (данас протопресвитер, професор и привр. ректор у богосл. училишту у Ср. Карловцима).

Данашњи професори су: 1.) *Никола Ракетић* (данас синђел *Никанор*); 2.) *Серафим Калик*, јеромонах (данас синђел); 3.) *Стеван Јавор*, јереј; 4.) *Кирил Митровић*, јерођакон (данас јеромонах).

Бивши учитељи црквеног појања и правила су: Јерођакон Спиридон Вуиновић; † Јереј Јован Брчић, Јереј Илија Стојановић, † Јеромонах Антим Иветић, † Архимандрит Атанасије Чурлић, † Јерођакон Хрисант Гркинић, Јеромонах Доситеј Јовић, Јереј Тома Алагић, Јерођакон Никанор Ракетић, Јеромонах Серафим Калик. Данашњи учитељ је: Јереј Стеван Јавор.

Бивши учитељи пољодјелства, енологије и пасторалне медицине су: Јован Чипчић, Викентије Лукшић и Рикард Антуновић. Данашњи учитељи су: Др. Викентије Занела и Матеј Дудан.

Слушалаца у заводу беше у томе добу свега 138, од којих 15 још не свршише науке, а међу којима су тројица из карловачке митрополије, и то: један из пакрачке, а двојица из горњокарловачке дијецезе.

Осим ове тројице, а од 123 бивша слушаоца беше њих 33 из разних дијецеза карловачке митрополије. По статистичком прегледу у извештају, од ових 33, њих 11 су удаљени или се сами удаљише из завода. По томе се јасно види, какви елементи понајвише прелазе из карловачке у задарску богословију.

На крају извештаја отштампан је и *устав* за правосл. богословски завод у Задру. Читајући тај устав, зажелисмо, да и наше богословско училиште дође што скорије до свога устава.*

Богословски завод у Задру напредује и непрестано доказује: шта се озбиљним и истрајним радом постићи даје.

Од срца му желимо и од сада увек већи напредак!

—р—

* И та ће се оправдана жеља и испунити. Нацрт устава већ је израђен, а своје одобрење и живот добиће у првом састанку св. Архијерејског Синода нашег.

Ур.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Народно-црквени сабор.**) Неки горњи листови пронели су вест о сазиву и састанку нашег народно-црквеног сабора у месецу октобру о. г. Ту вест прихватише и неки наши листови; шта више, по неко хоће да зна, да је саборски одбор, прошлога уторника у својој седници закључио поднашање представке ради сазива сабора. Горњи листови су чули и читали, да ће саборски одбор наш држати своје седнице прошле недеље, па су побркали саборски одбор и сабор; отуда њихова вест о сабору. То се још разумети даде. Али како су наша нека господа дочула за горепоменути закључак саборског одбора? Сигурно од људи који чују како трава расте.

Од сабора ове године нема ништа. Кад ће га бити? не зависи само од саборског одбора. Али док је код нас тобоже озбиљних листова, који тврде: да наша јерархија сном мртвим спава у питању црквено-политичких реформа, и то тврде на неколико дана након одржаних седница горње куће и устрај-

ног држања нашег Епископата у седницама тим, — дотле нам сабор не би помогао кад би га било ма и сваке недеље.

— (**Прелаз у православље.**) Јављају нам из *Трста*, да је тамошњи српски православни свештеник г. Саватија Кнежевић опет једну римо-католичку душу превео у православну веру.

— (**Седнице епархијских власти**) у Новоме Саду одржаће се за месец октобар овим редом: 11. (23.) октобра седница конзисторије; 12. (24.) пре подне седница административног одбора; а после подне епархијског школског одбора.

— (Г. **Младен Миловановић**) *катихета* у српској великој гимназији новосадској, примио је у манастиру Ковиљу 2. (14.) о. м. *монашки чин* и добио је име *Михаило*. Високопреосвећени епископ бачки г. *Герман Опачић* рукоположио га је 3. октобра за јеромонаха, а 4. октобра за јеромонаха. Нека му је сретно, а цркви и народу од користи!

— (**За администратора старо-футошке парохије**) постављен је, на место пок. пароха В. Чупића, *Петар Костић*, протопресвитерски капелан из Новога Сада.

— (**Рукоположење.**) *Стеван Николић*, свршени богослов из Гложана, рукоположен је на архијерејској служби у новосадској саборној цркви 4. октобра за ђакона, а 5. окт. за пресвитера. Исти је одређен за администратора парохије у Обровцу, у бачкој епархији.

— (**Наши народни питомци.**) Дознајемо из *Черновица*, да су почетком ове школске године положили на тамошњем богословском факултету *први државни испит* народни питомци: др права *Симо Мајсторовић* и *Божидар Ананијев*. Обојица су показали одличан успех. Честитамо! Живели!

— (**Системизовано место катихете.**) На представку Архидијецезалне Конзисторије и њезино живо заузимање, кр. земаљска влада у Загребу крепрала је, *на кр. великој гимназији у Осеку*, системизовано место православног катихете.

Стечај је расписан и ми упозорујемо браћу свештенике, који би то место получити хтели.

— (**Умировљење.**) Званични „Сарајевски Лист“ у свом 109. броју од 7. (19.) септембра о. г. јавља, да је високо ц. и кр. заједничко министарство ставило у стање мира г. *проту Тому Алагића*, професора и привременог управитеља српске православне богословије у Рељеву, а управа заводска поверена је до даље одредбе професору *Филипу Милошевићу*. Искрено жалимо, што је прерано пензионована тако врсна наставничка снага као што је г. прота *Алагић*, који је до сада много привредно на књижевном и просветном пољу.

— (**Српским композиторима на знање.**) Од друштва за неговање уметности „Гусле“ у Вел. Кикинди, умољени смо, да донесемо ову белешку: „У седници од 20. априла 1894. год. решило је друштво „Гусле“, да ће од сад сваке године 27. априла по ст. држати *дечју беседу* те ће тиме *празновати дан спаљења моштију св. Саве*. За ту беседу расписиваће сваке године награду од 25 фор. за најбољу дечју композицију у 1 или 2 гласа, удешену са пратњом виолине или гласовира и то за употребу у малодечјим забавиштима или у основним школама. За беседу, која ће се одржати 27. априла 1895. год., друштво овим расписује стечај. Текст може компониста сам по својој вољи изабрати. Композиције се имају анонимно послати на г. Милана Петровића, председника друштва „Гусле“, а име композиторово нека се назначи у запечаћеном писму. Рок стечају је до св. Саве 1895. г., и о светосавској беседи јавиће се колико је и каквих песама стигло. Све композиције, које приспеју до тога дана, ликовоћа друштва „Гусле“ научиће са децом из кикиндских српских школа, и све ће се певати на дечјој беседи 27. априла 1895. год. Која ће од тих песама добити награду, то ће публика пресудити. Посетиоци беседе добиће куноне, на којима ће бити бројеви оних композиција, које су стигле на расписани стечај, и свако ће по своме укусу исећи и дати број оне песме, која му се најбоље допада. На коју песму падне тим начином највише гласова, та ће добити награду. На писма, која скривају име композиторово, као и на композицијама треба метнути какав знак или написати какву изреку. Само ће се оно писмо отворити, које скрива име награђеног композитора; остала ће се спалити. Резултат гласања, као и име награђеног композитора публиковаће се у своје време после беседе“.

ЧИТУЉА.

— († **Василије Чупић**) *парох старо-футошки*, преминуо је 28. септембра о. г. у 55-ој години живота свога. Покојник је тек од последње три године парох у Ст. Футогу, а пре тога био је парохом у Станишићу, где се и родио. Био је честит, савестан и ревностан слуга олтара Божјег, а поред тога тихе и благе нарави, те су га парохијани врло поштовали и љубили. Погребен је 29. септ. уз велико саучешће народа. На опелу му било је шест свештеника. Из Н.-Сада били су на погребу: прота Милан Ћирић и капелан Петар Костић. — Вечна му успомена!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Календар српске манастирске штампарије** за просту годину 1895. — У Новом Саду, издање српске манастирске штампарије. — Стр. XLII. и 95. — Цена 40 новчића.

Овај *нови* календар приказао се нашем православном читалачком свету у лепом руху и са одабраном садржином. У календарском делу протумачени су сви празници и свеци, а особито српски свеци. А у поучно-забавном делу пуно је лепих и изврсних чланака и састава. Садржај овога календара доносимо на другом месту у овоме листу. У календару има и неколико светитељских слика. У опште, календар овај одликује се одабраном и здравом садржином, лепим илустрацијама и укусном штампарском израдом, те га топло препоручујемо нашем читалачком свету.

— **„Књиге за народ“.** *Издаје „Матица српска“ из задужбине Петра Коњевића.* Свеска 45 и 46. **Љубите природу.** По К. Вођицком и Ј. Етингеру израдио *Рајко.* — I. и II. — Стр. 44. и 62. — Накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новом Саду, 1894. — Цена је свакој свесци 10 новчића.

— **Вељко Радојевић** у *Херцег-Новоме* (у Боки Которској) позива на претплату на књигу: *„Српске народне пјесме из околице херцегновске и дубровачке“*, од које ће *пола чиста прихода* уступити фонду „Српскога Гласа“. Књига ће изнети око 12 табака обичне 8-не, а цена јој је једна круна, односно један динар или 50 новчића. Претплата траје до конца ове године, а шиље се издавачу. Скупљачи добијају десети примерак на дар.

— **„Стражилово“**, *књижевни лист*, који је у Новом Саду под уредништвом *Јована Грчића* седам година излазио и служио на дику нашој књижевности, — *престаје излазити.* И опет је *немар* наше читалачке публике узрок престанку и овог ваљаног књижевног и забавног листа! По изјави уредниковој имао је тај лист у последње време само 200 претплатника, те је према тако слабом одзиву морао угинути. Заиста жалосна сведоџба за нашу свест и образованост!

— **Српски великокикиндски илустровани календар** за годину 1895. — Уређује *Љубомир Лотић.* Година петнаеста. Издање српске књижарнице Јована Радака. — У Вел. Кикинди 1894, штампарија српске књижарнице Јована Радака „код Ћирила и Методија“. — 8-на, стр. 88. — Цена 25 новч. — Календар овај препоручује се својом лепом садржином.

(**Исправак**). У последњем (40) броју овога листа нехотице је изостало, из дотичне белешке на стр. 637., да је у седницама горње куће, при расправи о реформама, присуствовао непрестано и увек против истих гласао и високопреосвештени Господин *Никанор Поповић,* епископ темишварски. А у истој белешци ваља још да се испред речи *Грујић* стави реч *Михаило,* што је такођер случајно изостало. И тиме се односна белешка исправља и допуњава. =

Готов је:

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ

КАЛЕНДАР

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

Цена 40 новч.

Садржај:

Календарски део: у коме су објашњени сви: *господњи, богородични и заповедни светитељски празници.* — *Шематизам:* Црквено-народни автономни органи наши; Наше школе. — *Статистички податци.* — **Поучно-забавни део:** *Свети Јован Златоусти.* Од проте Јована Вучковића. — *Срби свеци.* Од М. — *Сан је лажа а Бог је истина.* Од С. М. — *На крају другог живота.* Приповетка Симе Матавуља. — *Искрена реч нашим земљоделцима.* Од Д. — *Реч-две о српским сватовима.* Од Ђ. ре Страјића. — *Српска народна имена.* Од Тих. Остојића. — *Поуке из пчеларства.* Од Јована Живановића. — *Правне поуке.* Од дра Милана А. Ћирића. — *Статистички податци о Србима.* Скупио Тих. Остојић. — **Илустрације** календар доноси: од академ. сликара Уроша Предића: *Свети Јован Златоусти; Симеон мироточиви* (Стеван Немања); *Симеон,* краљ српски Стеван Првовенчани; *Стеван Дечански,* син Милутинов, седми краљ српски; *Цар Урош,* син Стевана Душана; *Свети Лазар,* кнез српски, мученик косовски; *Максим митрополит,* пре калуђерства Ђорђе Бранковић. — Од академ. сликара Ђорђа Крстића: *Свети Никола; Свети Петар и Павле.*

Може се добити код управе Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 163 3—3

На српској основној четворо-разредној вероисповедној школи у *Бођани* упражњено је *учитељско место,* на које и учитељице компетовати могу, а плата је 300 фор. а. вр., стан, врт и огрев. На ово место могу се тражити само они, који су сомборску учитељску школу свршили и испит из мађарског језика положили.

Молбенице ваља упутити на председништво црквено-школске српске православне општине у *Бођани* (u. p. Vajszka, Bács-Bodrogh megye). Рок је овом поновљеном стечају до 10. (22.) октобра о. г. Председништво.

Ad бр. К. 667/ex 1894.

СТЕЧАЈ. 165 1—3

Ради попуњења новоустановљеног места вероучитеља у кр. гимназији, реалци, учитељској школи и вишој трговачкој школи у *Осеку*, са беривима, установљеним за учитеље средњих училишта у Хрватској и Славонији — овим се расписује стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице, управљене на вис. кр. земаљску владу у Загребу, у којој ће исказати, да су испит зрелости на гимназији, а након богословских наука и катихетски испит са добрим успехом положили — поднети овој конзисторији најдаље до 19. (31.) октобра 1894. год.

Карловци, 1. (13.) октобра 1894.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 164 3—3

Оставком г. Стевана Коларића, који је изабран за учитеља на вишој девојачкој школи сомборској, остало је овде упражњено *место учитељско*, те се овим стечај расписује.

Плата је 500 фор., 99 фор. у име огрева и стана док општина не буде у стању стан у нарави дати; 25 фор. у име послуге, 12 ф. 50 н. за писаћи прибор, један ланац ораће земље и башту.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овдашњи збор учитељски односно школски одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати, уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и преждеосвештену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници а испит су из мађарскога језика положили.

Примећује се, да ће се дотични бирати као привремени за школску годину 1894/5. а по томе ће се или новом избору подврћи, или ако добар успех у школи покаже, препоручен ће бити сл. епарх. школ. одбору на потврду.

Рок пријаве траје до 30. октобра по нашем календару о. г.

Из седнице школ. одбора, држане *у Кумани* 14. септембра 1894. год.

заменик перовође:

Стеван А. Мирковић свештеник, школ. управитељ. Стеван Секулић председник.

К. 939/302 ex 1894.

ЕДИКТ. 166 1—3

У бракоразводној парници *Анке Кишдобрански* рођ. *Парожанин* из Сентомаша, против *Мате Кишдобранског*, незнаног места борављења, овим се речени Мата позива, да потписаној конзисторији у року од 90 дана или лично или преко свог заступника предстане, или место свог садашњег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају ова, против њега подигнута парница и без његовог саучешћа окончати.

Из конзист. седнице у Новом Саду 6. (18.) септембра 1894. држане.

Конзисторија Бачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 19-26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.